

ԾԱԶԻԿ

ԿԱՆԱՆՑ ՅԱՏՈՒԿ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԳՐԱԿԱՆ, ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ

ԱՌՏԵՒՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԵԱՆ, ԿՈՐՈՅԹԻ

ՁԵՌԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏՈՒԹԵԱՆՑ

ԿԱՆԱՑԻ ՀԱՐՑԵՐՈՒ ԵՒ ԱՇԽԱՐՀԻԿ ԻՐԵՐՈՒ

ԺԹ. ՏԱՐԻ

Նոր Շրջան, Թ/ւ 24

ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐ ՈՒՆԻՆ

ՏԻԿ. ՄԱՌԻ ՀԱՄԱՄՃԵԱՆ

ՕՐԻՈՐԴ ԵԻՏՈՔՄԻ ԽՈՒՆԿԵԱՆ

ՕՐԻՈՐԴ ՆԻՆԻ

ՕՐԻՈՐԴ ՎՈՐԴՈՒՀԻ ՏԼԻՐ-ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ

ՕՐԻՈՐԴ ՄԱԹԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

ՕՐԻՈՐԴ ԵՂԻՍԱՐԵԹ ՔԵՐԷՍՏԷՃԵԱՆ

ՕՐԻՈՐԴ ՍՕՁԻ ԽԻՆԱՎԼԻՐՏԵԱՆ

ԵՒ

ՀԱՅԿԱՆՈՅՇ ՄԱՌՔ

Գ/ն 40 փարա

Տպագրութիւն ԾԱԶԻԿ, Կալաթա.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՄԱՐ

Տարեկան 50 դրուշ. Վեցամսեայ 25 դրուշ.:

ԳԱԽԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Տարեկան 54 դրուշ. Վեցամսեայ 27 դրուշ.:

ԱՐՏԱՍՍՀԱՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Տարեկան 12 ֆրանք:

Ծանուցման, բաժանորդագրութեան եւ թերթին վերաբերող ամէն կարգի գործառնութեանց համար ղիմել մի՛ միայն՝

{زغايك غزوةسى}

درعالمده غلطده قورشولى خاندنہ نومرو ۷

Շ Ա Բ Ա Թ Ա Թ Ե Ր Թ «Ծ Ա Ղ Ի Կ»

Կ. Պոլիս, Ղալաթիա, Գուրչուկու խան, թիւ 7

JOURNAL "DZAGHIK,"

Constantinople, Galata, Kourchoum Han, N° 7.

Վ Ա Ճ Ա Ռ Ա Տ Ո Ւ Ն

ԱՍԵՂՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՕԺԻՏԻ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ԶԱՆԱԶԱՆ ՆԻԻԹՈՑ

ՇԱԼՃԵԱՆ ԵՒ ԹԱՎՇԱՆՃԵԱՆ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՍԱՆ

Կ. Պոլիս, Էսկի Զապթիէ հասկէսի թիւ 63

Ապրանաց տեսակներու ճոխութեամբ ու չափաւոր գիներով ծախող հանրածանօթ այս հին վաճառատունը Եւրոպական առաջնակարգ գործարանաց հետ միշտ ունեցած յարաբերութեանց շնորհիւ կը գտնուի պատրաստ հաւաքածոյ մը ասեղնագործութեան և օժիտի վերաբերեալ նոր ու ընտիր նիւթերու, ինչպէս մետաքսեայ կերպաններ, աթլազ, թաւիշ, թաւթա, ոսկեղօծ ու արծաթեայ զուտ ու անզուտ թելեր (խաս եւ խամ սըրմա), ճերմակեղէնի համար ընտիր պոստէներ, վալանսիէն ու մետաքսէ թանթէլաներ, ճերմակ քրթան, գաղղիական ընտիր չապիկի կերպաններ, բիքէներ, գունաւոր պաթիսթներ եւայլն եւայլն:

Զեռագործ բանուած ու սկսուած զանազան ճոխ նիւթոց հաւաքածոյ մը պատրաստ կը գտնուի:

Կ. Պոլսոյ եւ Դաւառաց դպրոցական հաստատութեանց համար մասնաւոր ղեղչ կ'ըլլայ:

Վաճառատան մէջ կը գտնուի միշտ պատրաստ ասեղնագործի գծագրիչ մը:

ՇԱՀԻԿ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

(608) ԺԸ. ՏԱՐԻ—ԹԻԻ 24

16 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1906

ԱՐՈՒԵՍՏԱՆՈՑԸ

ԵՐԱՅԻ Արուեստագիտական վարժարանի երեք վարչուհիները, Տիկ. Նիկողոսեան և Օր. Գաբրիէլեան ու Տօյապէսեան միանամուռ որոշմամբ հրաժարական մատուցած են Թաղ. Խորհուրդին, որ իր կարգին ընդունելով զայն՝ պաշտօնական դոյն մը չէ տուած տակաւին:

Ամէն պարագայի մէջ սակայն, յարմարագոյն առիթ մըն է հիմայ ակնարկ մը նետելու այդ հաստատութեան քանի մը տարիներէ ի վեր ունեցած արդիւնքին և դտած ընդունելութեան վրայ: Ապահովմբար անոր նպատակը քրքրել աւելորդ պիտի ըլլայ հոս, երբ ամէն մարդ կրնայ ըմբռնել այդօրինակ գործատեղիի մը անհրաժեշտութիւնը. խորհինք միայն թէ ո՞ր աստիճանի ըմբռնուեցաւ այդ օգտակար ձեռնարկին ոգին և թէ քանինե՞ր գոնէ պղտիկ չնորհ մը կը պարտին անոր, չըսելու համար երախտագիտութեան պէս մեծ բառ մը:

Եւ որպէս զի անել բաւիզներու հառաջնորդութիւնը, երկու բառով փակագծի մէջ դնենք այդ հաստատութեան բարերար կոչումը: Եւ ընդունելու համար որ չենք սխալիր զայն այսպէս որակելու, անդրադառնա՛նք անգամ մը մեր հանրային ընկերական կացութեան վրայ, ու համրենք աղքատ, չքաւոր աղջիկներու ստուար ճամբարները, որոնք ձեռք կարկառելու անվարժ՝ իրենց շունչերը իրենց մէջ խեղդող, ու օրուան հացի մը կարօտով սոսորուող՝ չեն գիտեր միջոց մը իրենց, այդ դժուարութենէն ազատելու: Համբնք մանկամարդ այրիներու բազմաթիւ հոյլերը, որոնք բամբա-

սուեղու Դամոկլեան սպառնալեաց ենթակայ՝ կ'անճրկին ոտքերնին զրան սեմէն դուրս նետելու, ինչ փոյթ թէ անդին յաճախ երկամեայ մանկան մը աղիքները կը գալարուին օրօրոցին մէջէն, ցուրտի կամ անօթութեան սաստկութեան ճիրաններէն բռնուած: Համբե'նք դպրոցական շրջանը աւարտող աղջիկներու երամները՝ որոնք տաղտուկ և ծանրութիւն իբր բաժին կ'ունենան տան մէջ մնալով: Համբե'նք նոյնպէս պզտիկ գործաւորներու խումբ ջոկատ մը, դասակարգային միաստիճան կարգաւորութեամբ մը գրեթէ: Եւ համբե'նք դեռ շատ շատեր, որոնց ամբողջութիւնը աշխատութեան պատուաբեր ու անտրատ անունը կրնայ փրկել թշուառ ապրուստի միջոցներէն. և կարծեմ Արուեստագիտական վարժարանին նպատակը բացատրած եղանք արդէն, երբ աւելցնենք նա մանաւանդ թէ ան սահմանուած է մի միայն աշխատողին հաց կարկառուելու համար:

Հոս փակագիծը դոցելով՝ անցնինք անկէ օգուտ քաղողներու մասին. քանին արդեօք, հաղարէն քանի՞ն օգտուեցան այս բարի տրամադրութիւններէն, և Արուեստագիտական վարժարանը իր ընդարձակ սրահներուն ու լայնանիստ սեղաններուն և նստարաններուն վրայ դասակարգի քանի՞ դոհեր կամ նոյն խակ բարեկեցիկ ընտանիքէ քանի՞ զաւակներ ընդունեց, վասն զի երբ վերը թուում մը ըրինք կարօտներու՝ ատիկա չի սահմանափակեր բնա՛ւ ունեւոր դասակարգն ալ՝ որ կրնայ նաեւ հողէ, այդ հաստատութենէն՝ ճաշակը վարդաքնել իր պարապոյ ժամերէն նուիրելով աղքատ ու սանողներու օգնութեան դաղափարին, ու կրթելով միեւնոյն ատեն իր մատուցները:

Միտքի աւելորդ յոգնութիւններ են այս քննութիւնները, երբ դառնանք այն բացայայտութեան՝ զոր անկեղծօրէն ըրին նոյն այդ վարչուհիները, հրապարակային բանախօսութեան մը մէջ մէկ երկու տարի առաջ՝ թէ «հաց կայ՝ բերան չկայ, գործ կայ՝ դործող չկայ»:

Իրենց հրաժարումը, բնականաբար, բոլորովին անձնական հանգամանք մը չունի, որքան կ'ուզեն մեզ ենթադրել տալ, ու քիչ մըն ալ յառաջ երթալով՝ մեր կասկածներուն մէջ կրնանք հաստատուիլ՝ թէ անքաջալեր ընդունելութեան մը մատն ալ կայ հոն: Իրաւ է թէ վարչուհիները ջանք ըրին բարձր դասու օժիտներուն գոհացում տալ, և յաջողեցան ալ ընդունուել անոնցմէ, բայց միւս կողմէն հող չէր լրանար միայն իրենց նպատակը: Ինչ որ յաջողութիւն գծեցին անոնք իրենց ձեռքով՝ միակողմանի աշխատութեան մը արդիւնքն էր սոսկ, վասն զի Բերայի Թաղ, Խորհուրդը ձեռնպահ մնաց բոլորովին իրենց գործին: Մինչդեռ դառնալով

հանգուցեալ Տիկ. Միրասէտի օրերուն, բոլորովին տարբեր պիտի տեսնենք հոն պարագան:

Հստ մեզ, Թաղ. Խորհրդոյ աջակցութիւնը կարեւորէ աւելի մեծ դեր մը կրնար ունենալ ստանձնելիք, իր բաղմալթիւ աղէկ գործերուն հետ, նաև նորահաս կին սերունդին գործունէութեան թափ մը տալով:

Երեք չորս տարուան լռիկ և բաւական արդիւնարար պաշտօնաւարութենէ մը վերջ, երբ ներկայ երեք վարչուհիները կը քաշուին գործելէ, ապահովաբար նուազ մտածել տուող պարագայ մը չէ որ կը ներկայանայ, նկատի առնելով մանաւանդ յաջորդութեան մը խնդիրը, որ այնքան դիւրին ըլլալ չերեւար, որքան թերեւս դժուարագոյն: Որովհետեւ ուրիշ՝ գտնել միանգամայն հմուտ, վարչագէտ, անձնուէր ու ճաշակի տէր ուրիշներ, որ կարենան քիչ չատ ձեռներէցութիւն ալ ունենալ:

Բայց թողելով՝ որ իրերը զան պարզել մեզ իրենց կրեւոյթները, սպասենք առ այժմ՝ նոր անօրինութիւններու:

ՀԱՅԿԱՆՈՅՇ ՄԱՌԲ

ՆԱՄԱԿ ՀՕՐԵՂԲՅՈՐԱՂԶԿԱՆՍ

ՕՐ. ԻՐՄԱ ԽՈՒՆԿԻ

Կ. Պոլիս, 9 Փետ. 1906

Սիրելիս Իրմա,

Նախորդ նամակիս մէջ խոստացած էի այս անգամ, զրել քեզ գպրոցականի կեանքէս: Ահա այսօր քիչ մը թեթեւցած առօրեայ բաղմաղքաւ գործերէս, գրիչս ձեռք կ'առնեմ ու կ'սկսիմ:

Տակաւին պզտիկ էի, երբ դժբաղդութիւնը ունեցայ սիրեցեալ հայրիկս կորսնցնելու. կորուստ մը՝ անդարմանելի, հարուած մը՝ անհանդուրժելի, յաւ մը՝ անտանելի, որուն կստտանքը ցնցեց տղու հոգիս. տխրաբոյր հոսանք մը եկաւ խուժեց մեր զուարթ տունէն ներս, ու պզտորեց անոր անուշ և անաղարտ միջոլորտը:

Օգոստոս ամսուն մէջ էինք, արեւը իր կիզիչ ճառագայթներուն վերջինն էր որ կը զրկէր մեզ՝ վերջին անգամ մըն ալ տաք ցընելու համար թերեւս, որովհետեւ քիչ ատենէն տեղի պիտի տար աշնանային գաղջ և զուարճալի օդերուն, երբ հետզհետէ կ'սկսէր գպրոցներուն վերաբացումը. ու ես չէի գիտեր թէ պիտի չարու-

Պակէթ՝ երթալ դպրոց, թէ ոչ՝ մենք ալ պարտաւոր էինք մեռնիլ հայրիկին հետ. չէի գիտեր, հոգիս խոցոտուած էր ու միտքս տարտամ. մայրիկիս մօտենալ ու տարբեր նիւթերու վրայ խօսիլ անկարելի էր, վասն զի ինքն ալ հիւանդ ըլլալով կը վախճայինք թէ մի գուցէ ինքն ալ մեր տուած նեղութիւններէն, մեր անառակութիւններէն ձանձրացած՝ մեղի թողուր և հայրիկին պէս երթար, որովհետեւ այնպէս կ'ըսէին թէ հայրիկը մեր անառակութիւններուն պատճառաւ մեռած էր :

Անցան հինգ վեց շաբաթներ և ես տակսին տունն էի. խորհրդակցութիւններ կ'ըլլար թէ ի՞նչ պիտի ընէին զիս. մին խորհուրդ կուտար ու կ'ըսէր — պաօտէ թո՛ղ սովրի — միւսը — դերձակուհիի մը քով երթալով ձեւ ու կար սովրի ու մօտիւթ ըլլայ — այս բառերուն ամէն մէկը կապարի ծանրութեամբ կ'իյնային ականար սրտիկիս վրայ, ու մտածել կու տային ինձ թէ, ալ ևս դպրոց չպիտի երթամ, այնքան սիրած ուսուցչուհիներս և ուսուցիչներս զիս պիտի մոռնան, ու ես... դիրք ու տեղակ, գրիչ ու մելան չպիտի ըլլան զբաղումներս, դպրոցական չպիտի ըսեն ինձի, դրպրոցի ընկերուհիներուս հետ չպիտի համարձակիմ խօսելու, վասն զի անոնք ուսեալ են ու ես ագէտ... դա՛ռն իրականութիւն, սիրտս կը բլբլտէր, ցաւազին հառաչներ կը ժայթքէին թոքերէս, ու անդուսպ հեղձամղձուկ հեծկլտուքներ կը մարէին կոկորդիս մէջ. մինչ խեղճ վշտահար մայրիկս, անտեղեակ տղու գանկիս մէջ տեղի ունեցած փոթորիկէն, զիս համոզել կը ջանար ըսելով թէ, «եթէ այսպէս միշտ լաս, հայրիկդ գերեզմանին մէջ անհանդիստ պիտի ըլլայ», մինչդեռ ես տակաւ մոռցած էի զայն, ու դպրոցէն բաժանումս աւելի դառնօրէն կը պարզուէր աչքիս առջեւ, քան հայրիկիս մահը. և քաջալերուելով իր այդ փաղաքճւշխօսքերէն, «մայրի՛կ, ա՛լ դպրոց չպիտի երթամ եղբեր», ըսի լալա հառաչ. — չէ աղջիկս, ո՛վ ըսաւ քեզի ատիկա, երկուշաբթի օրն իսկ պիտի երթաս, ըսաւ. նոյն վայրկեանին, որ ուրախութենէս աւելի խոշոր արցունքի կայլակներ կը ցատկէին աչքերէս, ու մայրիկիս ձեռքերը կը թրջէին, անմիջապէս երախտազիտական անկեղծ զգացումներով աւլցուն պլլուեցայ իր նիհար ու փափուկ վզին ու սկսայ ջերմ համբոյրներով ծածկել իր երկնագոյն գործվոտ աչքերը, որոնք յոյս և ուրախութիւն կը ներշնչէին ինձ ու անձառ հրճուանքով մը կը պարուրէին տղու անմեղ հոգիս :

Ե՛հ, ալ ուրախ էի, ալ ևս չպիտի լայի, թէ՛ մայրիկիս սիրտը չ'իւրաւորելու՝ և թէ հայրիկիս անդրիւրիմեան աշխարհին հանգիստը չի վրդովելու համար, նոյն իսկ դպրոցէն ներս ալ մէյ մը ոտքս դնէի, տղայական այն անդուսպ և ականաջ անառակութիւն :

ներն ալ չպիտի ընէի, քոյրիկներս ալ չպիտի նեղէի, հետերնին նոյն իսկ չպիտի խօսէի, որպէս զի աղմուկ չըլլայ, ու մայրիկս բարկանալով, զիս պատժելու համար, դպրոցէն վար չի պիտի դնէր, դարձեալ գիրքեր պիտի ըլլային ինձ ընկեր, անոնց հետ պիտի խօսէի, անոնց հետ պիտի ծեծկուէի, խիստ աշխատասէր պիտի ըլլայի, նոյն իսկ մայրիկիս գործերուն պիտի օգնէի, որպէս զի անոր համարումը, անոր սէրը կրկնապէս գրաւէի ու ապահովէի դպրոցիս շարունակութիւնը:

Ամէն բան կարգադրուեցաւ, ու ես սկսայ դպրոց երթալ, եւ երեւակայէ՛, Իրմաս, ի՛նչ բերկրութիւն ինձ համար, սիրտս հրճուանալէս ուռած էր կարծես, լայի՛ թէ խնդայի, աչքերս արտակարգ փայլունութեամբ մը կը վառէր. դպրոցը ինծի երեւակայական դժբախտ մը կ'երևար. ինչե՛ր չէի մտածեր, ինչե՛ր չէի երեւակայեր, բոլոր մտածումներս, խոհերս և երեւակայութիւններս զիրար կը խաչաձեւէին, ալ դպրոցական էի, խիստ հպարտ կ'ըգայի ինքզինքս ու Պղատոնական երազներով կ'օրօրուէի օրն ի բուն:

Առաջին տարին իսկ տեսայ խաւարէն դէպ ի լոյս տանող ճամբան, սակայն խիստ հեռուէն: Յաջող չըջան մը բոլորեցի, ու վարձատրուեցայ բացարձակ առաջին մրցանակով:

Ամբողջ մէկ ամիս տեւող արձակուրդը, ցնծութեան խօլ խաղերով ու երգերով անցուցի Վոսիորի հմայքոտ ու կեանքոտ ափերուն վրայ. մասնաւորապէս Ռումէլի Հիսարի մօրենիներով չըբջապատուած քարուտ արահետները, ծովահայեաց բլրակներու ծովանուտները իմ զբօսանքներուս կայանը դարձած էին, ուր կ'անցընէի օրուան մեծ մասը, ծծելով մաքուր ու կազդուրիչ օդ, որ կը հայթայթէր ինձ Ֆիզիքական ոյժ. գոհունակութիւնն ու գովեստները մայրիկիս ու պարագաներուս, քաջալերութիւնն ու խրախոյսը սիրեցեալ ուսուցչուհւոյս, որ նոյնպէս Ռումէլի Հիսար օդափոխութեան եկած էր, բարոյական կորովս կ'ամրապնդէին, և այս ամէն փաղաքուշ ներբողները ուսման եռանդը կ'արծարծէին ներսիդիս, որով կը փափաքէի որ արձակուրդի օրերը լրանան, ու հասնին դպրոցական անուշ ու զուարթ օրերը:

Հօրեղբորսդիկդ
ԵԻՏՈՒՔՍԻ ԽՈՒՆԿԵԱՆ

Ա. Զ Ք Ե Ր Ը

Տեսողութիւնը, զգայարանքներու այս գլխաւոր գործարանը, բոլոր զգայարանքներէն աւելի օգտակար ու թանկագին է: Կ'ըսեն նաեւ թէ աչքը մարմնոյն գոհարն է:

Այս գործարանը այնքան փափուկ է որքան կ'ենթադրէ իր կազմութիւնը, և զայն պահպանելու համար առողջապահական ընդհանուր կանոններուն զգուշութեամբ հետեւողութիւնը անհրաժեշտ է:

Պէտք է զգուշանալ խիստ լոյսերէն, ըլլան անոնք բնական և կամ արուեստական: Վաճառի մանաւանդ արուեստական լոյսը մահացու թշնամին է աչքերուն:

Օտար մարմին մը որ կոպին մէջ կը մտնէ, կրնայ վատթարացնել զայն: Այս պարագային պէտք է զգուշանալ աչքերը չփելէ, և նիւթը հանելու համար թաշկինակի մը մաքուր ծայրով դուրս բերելու է:

Նոյնպէս կարեւոր է աչքերը յաճախ չչփել արթննալու ատեն, այս սովորութիւնը եթէ ունի մէկը, պէտք է ջանայ կորսնցնել:

Զարթումի ատեն բաւական և առողջարար է միայն աչքերը լուալ գաղջ ջրով:

Այն անձերը որ փափուկ տեսողութիւն ունին, երբեք անքրուն մնալու չեն, նաեւ պէտք է գիշերային ընթերցումներ ունենան:

Աչքի սովորական տկարութիւններ են կարճատեսութիւն և հեռատեսութիւն: Այս երկու պարագային ալ ակնոց կրելու ստիպուող անձերը պէտք է մասնագէտ ակնաբոյժի մը դիմեն իրենց յարմար թիւը ունենալու համար:

Արցունքներն ու անքունութիւնը աչքերու ամէնէն զօրեղ թըշնամիներն են, և կը խաթարեն անոնց գեղը:

Լացը աչքին կոպերը կ'ուռեցնէ, և անգամ մը որ ուռեցքը իջնայ, մորթը կը մնայ բոթ բոթ եղած, ու տղեղ: Արտեւանունքները աղէկ պահելէն է որ յօնքերը կը գեղեցկանան:

Յօնքերը խնամելու համար բաւական է միայն վարդի իւղի մէջ թաթխուած կակուղ վրձինով մը չփել զանոնք:

ՄԱՌԻ ՀԱՄԱՄՃԵԱՆ

ՍՐԱՄԻՏ ԱՂԶԿԱՆ ՍԸ ՏՊԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ?

ԵՅԷ ԿԸ ՇԱՃԻՔ

Բարոյականի խնդիրը — ապո'ւշ, ցաւազա'ր, տախա'կ ու մի'շտ չահեկան — առիթ կը փնտռէ թերթերու մէջ օրուան նիւթ դառնալու համար միշտ, յորդառատ պերճախօսութեան անսկզունալի կծիկները քակել տալով կարգ մը քրոնիկագիրներու, որոնք թեր կամ դէմ — և երկու պարագային ալ բաւականօրէն անտանելի ու անհամ — կարծիքներ պաշտպանելու սրբազան հուրովը վառուած՝ կ'իջնեն հրապարակ, կարծես անհուն հեշտանք մը զգալով խօսիլ նիւթի մը վրայ, որուն վրայ — փա'ռք Աստուծոյ — չըսուած ոչի'նչ մնացած է ա'լ և սակայն՝ յաւիտեանս յաւիտենից ամէն՝ հաճոյքով կամ բարկութեամբ մտիկ կ'ըլլուի, — ինչ որ բացարձակօրէն յայտարար նշան մըն է ապուշութեան մօտիկցող միամտութեան :

Որը բարոյականը կը պաշտպանէ, որը բարոյականը պաշտպանողը կը դատաւիտէ՝ այս կերպով անուղղակի դատաւիտելով նոյն իսկ բարոյականը՝ «աղջի'կ՝ քեզի կ'ըսեմ, հա'րա՝ դո'ւն հասնելը»-ի դրութեամբ : Եւ երկուքն ալ իրարու ըսածէն բան մը չեն հասկնար, երկուքն ալ իրաւացի են և երկուքն ալ անիրաւ, — քանի որ ճաշակները անվիճելի են բաւական ատենէ ի վեր :

Բարոյականը իր սեղմ ըմբռնումներուն համաձայն պաշտպանողը անշուշտ իր նկատումները ունի, ինչ որ չարգիլէր սակայն թէ՛ բարոյականը իր լայն ըմբռնումներուն համաձայն պաշտպանողն ալ իր նկատումները չունենայ :

Ամէն մարդ տեսակ մը բարոյական կը պաշտպանէ, ինչպէս որ ամէն մարդ մէկ տեսակ բնաւորութիւն չունի :

Գէր կնոջ մը շրջազգեստը նիհար կնոջ մը վրայ չերթար, ո'չ ալ իմ բարոյականս կրնայ ձեր բարոյականին հետ համաձայնիլ :

Մարդիկ կան որ սուրճը չաքարով կը խմեն, ուրիշներ նուազ չաքարով, ուրիշներ ալ առանց ընաւ չաքարի : Բարոյականն ալ ձի'շդ այնպէս է, և քանի որ երբէք չպիտի համարձակէինք մենէ նուազ ճաշակաւոր գտնել սա՛ դիմացի պարոնը, որ առանց չաքարի սուրճ կը սիրէ խմել, մինչ մենք մեր սուրճերը օշարակի կը վերածենք, ասանկ ալ, ի՞նչ իրաւունքով և ի՞նչ պատճառաբանութեամբ պիտի կրնայինք դատապարտել մէկը, որուն բարոյականը մերինէն նուազ կամ աւելի աղի է :

Վանի որ երկրիս վրայ՝ որչա՛փ մարդ կայ, այնչա՛փ ալ ընա-
ւորութիւն, պէտք է քիչ մը ներողամիտ աչքով նայինք, երբ
երկրիս երեսը գտնուած մարդոց կրկնապատիկ կամ եռապատիկ
թիւովը բարոյականներ ալ գտնուին:

Ամէն մարդ շինած է իրեն յատուկ բարոյական մը և ոմանք
ալ իրենց համար քանի մը տեսակ բարոյականները մէկէն շինած
են, փոխն ի փոխ գործածելու համար, չապիկներու նման:

Այսօր՝ այսինչին հետ առաջին թիւ բարոյականը, միւս օր՝
այնինչին հետ երկրորդ կամ երրորդ և կամ չորրորդ թիւ բարոյա-
կանը, վերջապէս այս խիստ խեղացի մարդիկ — զորս երկու թա-
թիկովս կը ծափահարեմ — միշտ իրենց գրպանը բարոյականներու
զանազան ու զարմանազան հաւաքածոյ մը ունին, զոր պարագա-
յին յարմար կերպով կը ջանան գործածել:

Երբեմն սակայն ասոր մէջ ալ սխալմունքներ կը պատա-
հին. — օրինակի համար, այնինչին տունը՝ փոխանակ թիւ վեց
բարոյականը հանելու իրենց գրպանէն, սխալմամբ թիւ տասներկու
բարոյականը կը հանեն, — ուրկէ կրնան մեծ անպատեհութիւններ
ծագիլ:

Սակայն, ապահովարար, միշտ յանձնարարելի է քանի մը տե-
սակ բարոյականներ պատրաստ ունենալ միշտ գրպանը. ինչպէս որ
շատ արհեստ ունեցողը երբէք անփարայ, նոյնպէս ալ շատ մը
բարոյականներ ունեցող մարդը երբէք անբարոյ չի նկատուի:

Որչա՛փ ցաւալի պիտի ըլլար, եթէ ամէն մարդ յանդգնէր լոկ
իր գաղափարները ու իր բարոյականը ներկայացնել դիմացը ել-
լողին. այն ատեն մարդիկ շարունակ իրարու գլուխ պիտի
պատռէին, թէև, խօսքը մէջերնիս, կան այնպիսի գրողներ, ո-
րոնք իրենց ըսածէն զատ բանի սկանջ չեն կտխեր, և ահա՛ ճիշդ
ասոր համար է որ անտանելի են, — ինչպէս... (ի՞նչ հարկ արժա-
նապատուութիւններ վիրաւորել:)

Այլսարհիս վրայ ամէն բան աղէկ է, երբ աղէկ կերպով մը-
տածուի անոնց վրայ, ամէն ինչ կապոյտ է, երբ սեւ ակնոցներով
չնայինք, — ա՛յս կը պատուիրէ մեզի կեանքի իմաստասիրութիւնը,
եթէ չենք ուզեր պարապ տեղ գանկերնիս ճաթեցնել:

Դուք կեանքի կամ ամուսնութեան նկատմամբ գաղափար
մը ունիք, որչա՛փ հիանալի է ձեր գաղափարը, ես ալ ճիշդ
կեանքի ու ամուսնութեան մասին գաղափար մը ունիմ՝ ձերինին
կատարելապէս հակառակը, որչա՛փ հիանալի է նաև իմ գաղա-
փարս: Դուք բարոյական մը ունիք, ես ալ բարոյական մը ունիմ
անշուշտ, եւ հաւատացէ՛ք որ երկուքն ալ չափազանց վսեմ բա-
րոյականներ են՝ առանց կռամ մը իսկ սխալաւ ունենալու իրարմէ,

հոգ չէ թէ գաւաղանի մը երկու ծայրերուն չափ հեռու ըլլան իրարմէ :

Այս կերպով է որ մարդիկ կրնան միայն երջանիկ ապրիլ այս անցաւոր աշխարհի մէջ . Աստուած իմ, ի՞նչ հարկ վիճաբանութեան, ի՞նչ հարկ իրարու սիրտ կտորել, ի՞նչ հարկ իրար վշտացընել, ի՞նչ հարկ իրար յուսախաբ ընել : Ամէն մարդ իրաւունք ունի, ամէնուն ըսածն ալ ճիշդ է, — եւ մանաւանդ այս տողերը գրող գաւառացի պարզամիտ աղջկան ըսածը :

Կ'արժէ՞ արդեօք չափէն աւելի լուրջ կարեւորութիւն մը ընծայել կեանքի մը, կա'րճ, աննշա'ն, անկարեւոր եւ անհա'մ ինքնին : Ինչո՞ւ կեցած տեղերնիս մեր միտքերը տանջել, երբ անոնք ոչինչ կը փոխեն ըլլալիքներէն կամ եղածներէն : Չէ՞ք գիտեր որ չա'փ արգաստանքով կը նայիմ այն խեղճ յիմարներուն վրայ, որոնք իրենց բովանդակ կեանքը կը զոհեն հասկնալու համար թէ ինչո՞ւ երկու երկու ալ հինգ կ'ընէ, երկու երկու ալ հինգ չընէր, թո'ղ տասը ընէ, թո'ղ տասներեք ընէ . ի՞նչ կ'ուզենք որ ընենք մենք, որ աշխարհին մէկ դռնէն մտած ենք, միւս դռնէն դուրս պիտի ելլենք, առանց նոյն իսկ ասոնց յիշատակը կարենալ պահելու մեր միտքերուն մէջ, որոնք պիտի անէանան, պիտի ոչնչանան :

Մանաւանդ ի՞նչ պէտք է ա'յսչափ հոգինիս հանել բարոյականի վրայ, խնդիր մը որ ա'յնչափ յարափոփոխ, երեւոյն ու անհասկընալի է ինքնին :

Այն բանը որ բարոյական է հոս, անբարոյութիւն է անդին, եւ ա'յն որ երէկ բարոյալից բան մը կը սեպուէր մեր աչքին, վաղը նորէն մեր աչքին անբարոյութիւն կը դառնայ :

Մերկ պտըտիլը անբարոյութիւն է մեր մէջ, մինչդեռ անդին ճիշդ ատոր հակառակը անբարոյութիւն կը նկատուի . մենք կիներս փողոցի մէջ չենք կրնար մեր վիզերը ցուցադրել, առանց անբարոյ արարածներ ըլլալու, մինչդեռ պարահանդէսի մէջ՝ կըրնանք մինչեւ մէջքերնիս մերկանալ, կատարելապէս բարոյալից բան մը ըրած ըլլալով հանդերձ, կին մը չի կրնար իր էրեկէն դատ անծանօթ մէկու մը կողմէ գրկուիլ, մինչդեռ եթէ այս օրերս այցեկած ունիք պարահանդէսները կամ երեկոյթները, հոն ձեր աչքերովը պիտի տեսնէք որ կիները ընդհանրապէս անծանօթ էրիկմարդոց կողմէ է որ կը գրկուին հրապարակաւ՝ պարելու պատրուակին տակ :

Ու երեւակայել որ մարդիկ իրարու գլուխ կը պատուեն երգեմն եւ աւելի յաճախ իրարու գլուխ կ'արդուկեն, բարոյական խնդիրներու վրայ, որոնք Ղալաթիոյ սակարանին գիներէն աւելի շարժուն են :

Հոս՝ կուսութիւնը բարոյական է, իսկ ատոր հակառակը՝ անբարոյութիւն. սակայն, առանց Ափրիկեան հեռաւոր գաւառները այցելելու, գիտենք թէ՝ հոն կուսութիւնը ամենէն աւելի նախատուած ապրանքներէն մէկն է: Նոյն իսկ քաղաքակրթուած աշխարհին մէջ, չենք կարգար ամէն օր թէ կարգ մը կիներ անպատուութեամբ դրամ վաստկելէ ետք, յետոյ իրենց երկիրները կը վերադառնան, ուր շնորհով մարդու մը հետ կարգուելով՝ պատուաւոր կիներու օրինակելի մայրեր կը դառնան: Անշուշտ չպիտի յաւակնինք ըսել թէ՝ այս մարդիկ բարոյական մը չունին. անոնք ալ բարոյական մը ունին, միայն թէ անոնց բարոյականը մերինէն տարբեր է գլխովին. ահա՛ եղածը:

Չպիտի ներէի ընթերցողներէս ո՛չ մէկուն ենթադրել թէ մեծագոյն փափաքս է վերջնական դամբանական մը կարգալ բարոյականի դաճաղին վրայ՝ զայն մոռացութեան փոշիներուն տակ թաղելով, իբր երբեմն խիստ յարգի, այլ հիմա տամնոց մը չարժող հնութիւն մը: — Այս տեսակ չարամիտ ենթադրութիւն մը խորապէս պիտի վերաւորէր զիս՝ իմ միամիտ աղջկան սրտիս մէջ, որ գրչին ծայրը եկածը թող կու տայ եռանդով, առանց մարդկութեան հիմերը խախտելու դիտաւորութիւնը ունենալու բնաւ:

Ձեմ ըսեր, չեմ ըսած և չպիտի ըսեմ երբէք թէ բարոյականը պէտք չէ մարդու, հեռու ինչ այս տեսակ ապուշ գաղափար մը: Ընդհակառակը, բարոյականը մարդկային ընկերութեան ամենակարեւոր հիմն է: Առանց բարոյականի մարդկութիւն մը չպիտի կրնայի երեւակայել արդէն: Սակայն, իմ ըսածս ա՛յն է թէ՝ ի՞նչ հարկ բարոյական ըմբռնումներու նկատմամբ յիճաբանիլ, իրարու սխալը մատնանշել, իրարու բարոյական սովորեցնել և մանաւանդ իրարու բարոյականը դատապարտել՝ առանց հաւնելու անոնց, որովհետեւ մեր բարոյականին համապատասխան չեն:

Մարդիկ եսամոլութեան մենաշնորհալ ախտը ունին կարծես (կարծես մը որ չա՛տ աւելորդ է). այն գաղափարը որ մերը չէ, սխալ է անխուսափելիաբար, այն կարծիքը որ մեր կարծիքին չի նմանիր՝ կարծիք մը չէ՛, այն զգեստը որ մեր զգեստին նման չէ չինուած, տգեղ է, և այն մաղերը՝ որոնք մեր մաղերուն նման չեն յարգարուած, գէշ կ'երեւան:

Մէկդի ընե՛նք այս տղայութիւնները, և Աստուծո՛յ սիրուն, քի՛չ մըն ալ իրարու հաւնինք. վեց հաղար տարիէ ի վեր ամենեւին իրարու հաւնած չունինք և գոնէ Ի. դարէն ետքը սկսինք տակաւ իրարու վրայ սքանչանալ:

Յարգենք իրարու բարոյականը և թո՛ղ տանք որ ամէն մարդ այդ մասին իր գիտցածը ընէ, — բաւական է որ միայն այդ բա՛ւ

բոյականը ապուշի մը բարոյականը չըլլայ ամենեւին և մանաւանդ՝ ուրիշին ամենապզտիկ իրական վնասն իսկ հասցնելու հանգամանքը չունենայ քացարձակապէս, — ինչ որ արդէն պէտք է ըլլայ բարոյական բառին բո՛ւն իսկ սահմանը :

Գալով գրուածքի մը բարոյականին կամ անբարոյութեան, — ա՛յն կէտը՝ ուրկէ մեկնեցայ և բոլորովին տարբեր հայեացքներու մէջ կորսուեցայ — ատիկա իմ տրամաբանութեանս կարողութենէն դժբաղդաբար չա՛տ վեր կը գտնեմ, երբ կը տեսնեմ ա՛յն ապուշ գայթակղացումը կարգ մը միամիտներու, որոնք երեսմին կը ծածկեն՝ նախադասութեան մը առջեւ, որ քիչ մը «բաց» եղած կ'ըլլայ՝ ըստ իրենց. թէև, չիտա՛կը, չեմ կարող աղէկ մը հասկնալ թէ ի՞նչ ըսել է «բաց» յօդուած մը կամ «բաց» նախադասութիւն մը, երբ ասոնք անմեղ ճերմակ թուղթին վրայ կը մնան լոկ անմեղօրէն, մինչդեռ անդին՝ կեանքի մէջ՝ ամէն վայրկեան անոնց իրականները կը տեսնուին ու կը լսուին՝ չատ աւելի «լա՛ց», քանի որ խնդիրը «բաց»ի վրայ է :

Թերթերու մէջ գրուածները՝ ա՛յնչափ աննշան ու ա՛յնչափ ու՛շինչ կը մնան այն գայթակղալից խայտառակութիւններուն քով, որոնք ամէն օր կը տեսնուին կամ կը խօսուին ընտանիքներու մէջ, որ, քիչ մըն ալ պէտք է ներողամիտ աչքով նայիլ և առանց կեղծ չիկնումներու կարգալ՝ իբր թէ վրան — բաց գրութիւնները անոնց, որոնք կը ջանան ընտանեկան գայթակղութեանց ու խայտառակութեանց մէկ պղտիկ արձագանգը հնչեցնել լո՛կ :

Ձարմանքո՛վ կը տեսնեմ թէ՛ մե՛նք որ չատ մը ամէնալիք իւրական պարագաներու մէջ բոլորովին կը մոռնանք ամէնալ ու նոյն իսկ կը պարծենանք անոնցմով, յանկարծ միտքերնիս կ'իյնայ այդ բանը, երբ քրոնիկագիր մը՝ քիչ մը ղուարթութիւն ախռելու բարեխիրական նպատակով՝ քիչ մը աղ կը դնէ իւր եփած կերակուրին մէջ, չնմանելու համար անոնց, որոնք բոլորովին կը մոռնան այդ խոհարարական առաջին պարտականութիւնը :

Սիրելիներ՛, ամէնալիք բաներէն ամէնանք միայն, և ո՛չ թէ... յօդուածներէ :

* * *

Ինծի ըսին թէ՛ ոմանք՝ աղջկան մը գրիչին համար քիչ մը անվայել ու չափազանց յանդուգն կը գտնեն եղեր գաղափարներս :

Շնորհակալ եմ՝ այս խրատին համար :

Միայն պէտք է գիտնալ թէ՛ չատոնց ի վեր սովորութիւն ու նիւմ միայն ի՛մ ըսածիս և ի՛մ գիտցածիս կարեւորութիւն տալ :

Բերա

ՎԱՐԴՈՒՀԻ ՏԵՐ-ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ

ԹԷ Ի՞ՆՉՊԵՍ ՊԷՏՔ Է ԱՄՈՒՍՆԱՆԱԼ

Ա. Ռ. Ա. Զ. Ի. Ն. Մ. Ա. Ս.

ԿԻՆ ԱՌՆԵԼՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԸ

Ն Ա Ի Ա Ք Ա Ն

ՊԷ՞ՏՔ Է ԱՄՈՒՍՆԱՆԱԼ ԹԷ ՈՉ

Հեղինակ ԲՕԼ, ՄԱՆԹԵԿԱՅՍՏԱ

Մարդարանութեան ուսուցիչ եւ անդամ Իսախոյ ծերակոյսին

Այրերու մեծ մասին համար սիրելու պէտքը ամենէն զօրաւորն ու տիրապետողն է, զէթ կեանքի երեսուն տարիներուն մէջ: Անոր առջեւ թումը կը կանգնի Օրինադրքին զօրութիւնը, որ չկարդացուելու համար դրուած է: Ընկերական պաշտօնութիւններ ալ խոչընդոտ կ'ըլլան, որոնց ձայնը դիւրաւ կը խեղդեն մարդիկ, կեղծիքի վերաբերեալ տակ սքողելով, կեղծիք մը՝ լաւ հագուած, լաւ սանտրուած ու մանաւանդ լաւ կրթուած:

Խնչպէս կրնայ գոհացում գտնել այդ պէտքը, որ մարդկային բոլոր պէտքերուն համադրութիւնն է:

Կամ սիրոյ գնումով, ժամուան մը, ամուսնան մը ու տարուան մը համար:

Կամ առեւանգումով:

Եւ կամ ամուսնութեամբ:

Սկզբան աշխատէ կը թուի թէ այս երեք կերպերն ալ իրարմէ անջատ են բոլորովին և զիրար կը տարամբեմեն, հետեւաբար իրարու հետ կը պայքարին: Բայց երբ կեղծիքն է որ կը կառավարէ նաւուն ղեկը և կեանքի ընդարձակ ծովուն վրայէն կ'առաջնորդէ դայն, բաւական խորամանկ ճարտիկութիւն մը ցոյց կուտայ՝ մանաւանդապէս ճամբաներէ յառաջանալու, որպէս զի սիրելու երեք կերպերն ալ վայելէ միեւնոյն ատեն: Ու խարակներուն մէջէն կը նաւարկէ առանց նաւաբեկութեան վախը ունենալու: Հաճայքը կ'ունենայ ճամբորդելու արշիպեղազոսի մը մէջէն, որուն կողքին երբ ու կողքեակները համախոնուած և իրարու առնթեցնող տեսարաններ կը պարզեն: Այն ատեն է որ լեւները, համայնապատկերները իրարու հետ կը շփոթուին նկարագեղ ու գրաւիչ պատկերի մը մէջ:

Ամուսնութեան հանդարտիկ ջուրերուն վրայէն կը սահի, բայց միեւնոյն ատեն կը մօտենայ վարձկան սիրոյ երկիրներուն, ծաղիկներ քաղելու, խեցիներ ու թանկագին մարդարիտ հաւաքելու համար։ Առեւանգութիւն աւելի յուզեալ ծովուն վրայ ալ կը նաւարկէ, բայց միեւնոյն ատեն ափը կը քերէ բանաստեղծական սէրերու, հաւատարիմ ու յարատեւ, այնպէս որ մոլութիւն, ամուսնական անհաւատարմութիւն և ընտանեկան անդորրութիւն, ցոխութիւն և յաւիտենական երդումներ, հրեշտակ ու անրան միեւնոյն հանդէսին հրաւիրուած կը գտնուին և ընտանեքար կ'անցնին միեւնոյն սեղանին առջեւ, առանց կեղծ ամօթխածութիւն մը ու խղճահարութիւն մը ունենալու։

Քաղաքակրթութիւնը ժամանակակից մարդուն առջեւ երեք ուղի բացած է՝ դէպի սէր առաջնորդող, այնպէս կը թուի որ մարդ ազատ ըլլալով այդ ուղիներէ մէկին ընտրութեան մէջ, գոհանայ այդչափով։ Բայց ո՛չ, այդպէս չէ։ Քաղաքակրթ մարդը, իր բնութեամբ խիսկ, գոհանալ չի գիտեր, որովհետեւ իր սիրտը կը տրոփէ գեղազանցին տեսնանքովը, շաւաղոյնին պապակովը կը տոչորուի և շալին քաղցով կը տուայտի։ Ու ամէն օր կը դօստու սիրոյ երեք ուղիները իրարմէ անջատող պարիսպներն ու պատերը քանդելով, որպէս զի կարենայ մէկէն միւսը երթալ դիւրաւ ու անվտանգ, կողմնակի ճամբաներէ յառաջանալով։ Այսպէս, ամուսնութիւն, ցոխութիւն և ամուսնական անհաւատարմութիւն քով քովի կը քալեն, և եթէ երբեք հրապարակաւ քիթ բերան ընեն իրարու՝ ընտանեկան թաքուն յարկին մէջ աչք կ'ընեն իրարու և միասին կը ճաշեն։

Ճակատագրական մարդ մը պիտի խորհէր թէ այս այսպէս պիտի ըլլար, որովհետեւ ուրիշ կերպ չէր կրնար ըլլալ։ Լաւապաշտ եպիկուրեան մը պիտի ըսէր թէ աւելի լաւ է կարգադրութիւն մը ընել՝ նաւարկելու համար այդ հանդարտիկ կամ փոթորկալից ծովուն վրայ, զի կը վստահելով սուրբ կեղծիքին։

Բայց ոչ ճակատագրական մըն եմ և ոչ ալ եպիկուրեան։ Դեռ կը հաւատամ բարոյական յառաջդիմութեան և ապահով եմ գիրքերու և կենդանի ձայնով խօսքին աղքեցութեան վրայ։ Եթէ երբեք մինակ ես ըլլամ հաւատացողը թէ ճշմարիտ երջանկութիւնը կը կայանայ բարիին մէջ, թէ ուրախութիւնը պէտք է փնտռել անկեղծութեան և արտաքին ու ներքին կեանքի համընթացութեան մէջ, դարձեալ չպիտի փոխեմ համոզումս և հակառակ ամէն բանի՝ այդ համոզումովս՝ պիտի մեռնիմ։

Սեղանին վրայ կը սիրեմ աղցանը, բայց բարոյականին մէջ՝ ո՛չ։ Մէկ կողմէ կ'ուզեմ որ հանրատունը գոյութիւն ունենայ, միւս

կողմէ՝ ընտանիքը, և երբ իրարու հետ կենակցող երկու էակներ
դահիճ կ'ըլլան մէկըմէկու հանդէպ, կը խորհիմ թէ Օրէնքը պէտք
է ամուսնալուծման միջոցաւ խզէ զանոնք միացնող շղթան: Սի-
րելու երեք կերպերն ալ պարտին անջատ ըլլալ իրարմէ, առանց
իրարու հետ չ'իյնալու: Զանոնք իրարմէ բաժնող պարիսպները
չեմ' ուզեր քանդել, այլ կը փափաքիմ որ անոնք աւելի բարձրա-
նան ու անանցանելի պատուար դառնան:

* * *

Սակայն սիրոյ երեք ուղիներուն մէջ մէկը միայն հետեւելի է,
եթէ մարդ կ'ուզէ պարկեշտ մնալ: Ասեւանդուով ճամբուն կը հե-
տեւին գողերը, աւաղակները և մարդասպանները: Իսկ երրորդ
ուղիին վրայ շատ անցուդարձ կայ այսօր, և անոր մէջէն կը յա-
ռաջանան ամէն անոնք որ սիրոյ հեռաւոր խոյսալի մը կը բաղձան
և որուն իրագործումը պիտի ըլլայ վախճանը ճամբուն: Ամուս-
նութեան ուղին միայն ազատ կը մնայ, որ պէտք է երաշխաւոր-
ուած ըլլայ ամուսնալուծութեամբ, յարգելու համար ամուսնու
թեան արժանապատուութիւնը:

Բայց ամուսնութիւնը դիւրին և հնարաւոր կ'ըլլայ միշտ:

Ոչ. յաճախ անկարելի կը դառնայ և միշտ դժուարին է: Անոր
սեմին վրայ պարկեշտ մարդը կանգ կ'առնէ անաբեկած, ինքզինքը
գտնելով կեանքի ամէնէն ծանրակշիւ, անել և մթին խնդրոյն
առջեւ:

Դժբախտաբար, երկչոտները ու շատ խորհողները լաւագոյն
մարդիկը կ'ըլլան, բայց ատոնք ալ այնքան կը վախնան ու այն-
քան երկար ատեն կը խորհին որ ծերութեան տարիքը կը թեւակո-
խեն, առանց լուծած ըլլալու կեանքի այդ հարցը և առանց ըն-
տանեկան բոյն մը չինած ըլլալու:

Ընդհակառակը, անզգոյշները յանդուգն ու խաբեբայ մարդիկ
գլխիվայր կը նետուին ամուսնական ուղիին մէջ, և երբ պատահի
որ տարակոյսի արհաւիրքներուն մէջ մաքառին պահ մը, կը փու-
թան իսկոյն լուծութեան դատապարտել իրենց վարանումը, խղճա-
հարուժիւնը, գոչելով.

«Եթէ երբէք գործը գէշի դառնայ, եթէ երբէք փուշերու և
եղիճներու հանդիպիմ ճամբուն վրայ, իբր կէքի միջոց պիտի գոր-
ծածեմ յօտոցի լաւ հարուած մը՝ կողմնակի ճամբայ մը բանալու
համար. ուստի շատերու պէս վարձկան սէրերու պիտի դիմեմ, և
կամ ուրիշ շատերու պէս պիտի երթամ սէրը փնտռելու ամուսնա-
կան յարկի մը մէջ կամ այլուր: Այս տեսակէտով լայնախոհ է բա-
րոյականը, ու ներողամտութիւնը՝ կարեկից, որով կրնամ ընտա-

նեկան յարկ մը բռնաբարել, առանց կոնթրակտելու ու է պատ-
ժի: Կրօնական օրէնսդիր մըն ալ, որ այնքան խիստ է երբ զրուած
օրէնքի դէմ եղած պարտադանցութիւն կ'ըլլայ, սիրոյ ամենէն
ծանր մեղքերուն վրայ խօսած ատեն կը փութայ աւելցնել. «Աստ-
ուած բարի ու գթած է»:

Ու ամենքն ալ այսպէս կը խորհին սիրոյ մեղքերուն վրայ.
«Աստուած բարի ու գթած է»:

Սակայն ես որ ջերմ պաշտպան եմ ամուսնութեան, ըլլա՛յ
ինծի, ըլլա՛յ ուրիշներու համար, հոգւոյս բովանդակ ուժովը կը
մաղթեմ որ պարկեշտ ու զգաստ մարդիկ ամուսնանան, որպէս զի
ապագայ սերունդներու մէջ աւելնայ պարկեշտութեան և զգաս-
տութեան դրամագլուխը: Հետեւաբար, սա բանը կը քարոզեմ ու
պիտի քարոզեմ մինչեւ վերջին շունչս:

«Ամուսնացէ՛ք: Ամուսնութիւնն է և պիտի մնայ սիրոյ ամէ-
նէն առողջ ու իտէալ ձեւը»:

Պէտք է աւելցնեմ նաեւ հետեւեալը.

«Սակայն լաւ խորհեցէ՛ք: Կեանքի ամենէն կարեւոր խնդիրը
լուծած ատեննիդ ձեր մօքքին ու իմացականութեան բովանդակ ճի-
գերը թափեցէ՛ք, կոչ մը ուղղելով այն ամէն լաւագոյն բաներուն
որոնք ձեր մէջ կը գտնուին: Դիմեցէ՛ք ձեր ամենէն անկեղծ խոր-
հորդատուներուն, որոնք ձեր բարեկամներն ալ են»:

Ողջմտութեան Աստուծոյն կողմէ կիրարկուած մէթոտին հե-
տեւեցէ՛ք, որ Պէնթամէն Ֆրանքլին կը կոչուի: Թերթ մը թուղթ
առէ՛ք և մէջտեղէն ծալլեցէ՛ք զայն, երկու անջատ սխաւկներու
վերածելով. մէկ կողմին վրայ գրեցէ՛ք ձեր փափաքած ամուսնու-
թեան ընծայած առաւելութիւնները, իսկ միւս կողմին վրայ՝ բոլոր
չարիքներն ու վտանգները: Վերլուծական այս աշխատութիւնը ա-
ւարտելէն յետոյ, ջանացէ՛ք արժէ՛ք մը դնել հակադիր տարրերուն,
ջնջելով անոնք որ զիրար չէզոքացնել կը թուին, ինչպէս գրա-
հաշուի մէջ. $+3-3=0$. Նայեցէ՛ք որ թուղթին վրայ ի՛նչ մնա-
ցած է. բարիքն կը տիրապետէ թէ չարը յաղթական կ'ելլէ:

Գիտեմ թէ ի՛նչ սխալներու մէջ կրնաք իյնալ: Գիտեմ թէ
երբ սիրահարուիք, բարիի սխալակին մէջ վարդագոյն մեղանով
պիտի գրէ՛ք, իսկ չարի սխալակին մէջ՝ խիստ սև մեղանով: Բայց
ինչ որ ալ ընէ՛ք, այդ վերլուծումը, այդ մանրադննին պրպտումը
պիտի բռնադատեն ձեզ նկատի առնելու կարգ մը բաներ որոնք
ձեր ուշադրութենէն լրիւպած կրնան ըլլալ: Ձեր աչքերուն տկա-
րութիւնը համակշռելու համար, զօրաւոր մանրադէտ մը գործա-
ծել կ'ուզէ՛ք:

Նախ պարտիք ամուսնութիւնը ուսումնասիրել ձեր իսկ աչքե-

րով, յետոյ մանրագէտով, իսկ ամէնէն վերջը հեռագրիտակով: Ձեր աչքերով պիտի հարթէք խնդիրը. մանրագէտով պիտի թափանցէք ձեր սիրոյն մանուածապատ դարձուածներուն մէջ, երբ իր բջիջներուն և ներքին մանրաթելերուն մէջ տարրազադրէք զայն: Ի վերջոյ, հեռագրիտակը ձեզի ցոյց պիտի տայ թէ, ժամանակի հոլովումին մէջ, ի՞նչ բաղդի պիտի արժանանայ ձեր տարփանքը, ձեր տենջանքը:

Ձեր իսկ աչքերով, մանրագէտով ու հեռագրիտակով դննելէ յետոյ, եթէ ուզէք այս գիրքն ալ կարդալ, անկեղծ ու անխռով մարդու մը խօսքերը պիտի դոնէք հոն, մարդու մը՝ որ անկեղծ է՝ ուսումնասիրելու համար ինչ որ կայ լաւագոյն մարդկային էակին մէջ: Ան սկսած է նախ ինքզինքը վերլուծել, իբր ամենէն մերձաւոր, և այս ամենօրեայ ու անդուլ ուսումնասիրութեան շնորհիւ քառասունըվեց հատորներ դրած է, տակաւին անտիպ:

Մտիկ ըրէք նաև այն մարդուն խօսքին, որ ամէնէն աւելի ուսումնասիրած է կին արարածը, որովհետեւ մարդկութեան լաւագոյն մասը կը դաւանի և երկրային ամէն էակէ աւելի կը սիրէ զանի, սա համոզումը դոյացուցած ըլլալով թէ անիկա սկզբնական ու ամենէն մեծ աղբիւրն է մեր երջանկութեան:

Ամուսնական խնդրին նկատմամբ Ֆրանքլինեան մէթոքը կիրարկելէ, ձեր աչքերով, մանրագէտով ու հեռագրիտակով դննելէ և այս գիրքը կարդալէ յետոյ իսկ դարձեալ կրնաք սխալիլ: Բայց գոնէ խիղճերնիդ հանգիստ պիտի ըլլայ, խորհելով թէ կարելին ու անկարելին ի գործ դրած էք՝ երջանկութեան հասնելու համար:

Քաջ ու ճարտար նաւապետի մը կողմէ կառավարուած նաւ մը կրնայ կորստեան մատնուիլ, աղէկ շինուած ու լաւ կողմնացոյց մը ունենալով հանդերձ: Բայց մէկին դէմ անդին հարիւրաւորներ կան, որոնք կորստեան կը մատնուին, կողմնացոյց չունենալուն կամ աղէտ ու դինով նաւապետի մը կողմէ առաջնորդուելուն համար:

Ու ամէն անոնք որ երկարօրէն և հիմնապէս չեն խորհիր աւսումնութեան խիստ վերացական խնդրին վրայ, տգէտ ու գինով նաւապետներու տպաւորութիւնը կը ձգեն իմ վրաս, որոնք առանց կողմնացոյցի կը յառաջանան ամէնէն փոթորկալից ծովերուն վրայէն:

(Շարունակելի)

ՄԱԹԻՍ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

ՆԻՆԻՒՆ ՕՐԱԳԻՐԸ

ԶՈՐԵՔԵԱԲԹԻ

Ողջոյն քե՛զ , ո՛վ մեծ պահք... ողջոյն դողդոջ ապաշխար-
հանքիդ , որ պատճառն ես մարդոց ձանձրանալուն , և անոնց ծայ-
րայեղ դժուամութիւններուն :

Եթէ դուն չըլլայիր , կ'երդնո՛ւմ որ մարդիկ չի պիտի համար-
ձակէին ընել այն բաները՝ զորս կ'ընեն Բարեկենդանի առթիւ ,
քու թեւերուդ ներքեւ պաշտպանութիւն դսնելով , և քու դալուդ
վրայ խորհելով :

Որքան որ կը խորհնք թէ դուն պիտի դաս քու անհատնում
օրերովդ , որքան որ կը մտածենք թէ , եթէ չաբաթ չարունակ
պահք պիտի բռնենք , սաղմոս պիտի կարդանք , պիտի տպաշխար-
հենք , սուրբերու բարեխօսութիւնները պիտի խնդրենք , աշխարհիկ
հաճոյքներու տեղ , այնքան կը խնդրենք ու հաւատարակչու-
թիւննիս կը կորսնցնենք , Բարեկենդանի է ըսելով :

Ու , մտածել որ՝ մեր սրբազան հայրերը , երկա՛ր , երկա՛ր օրեր
սահմաներ են , որպէս զի մարդիկ Բարեկենդանի առթիւ ըրած
խաղքութիւննին քաւեն եթէ չաբաթներու մէջ :

Բարեկենդանի խնդկատակութիւնները միայն Բերացիին յառ-
կացուած չեն սա՛լայն , ամէն մարդ կը բարեկենդանի , այս բառին
ճշմարիտ հեղինակուհին ըլլալով՝ կ'արածեն որ ըտլոր հայ գրա-
կանութեան մշակները իրաւունքը ունենան դորձածելու , բացի
Մալխասէն , որ ըտլոր բառերը խեղաթիւրելու տկարութիւնը ունի :

Կ'ըսէի թէ միայն Բերացիները չեն որ կը բարեկենդանեն , —
չկարծէք թէ նորութիւն մըն է ըսածս , երբե՛ք այդ յաւակնու-
թիւնը չտեսիմ , — ամէն թաղեցի կը մասնակցի այս տօնախմբու-
թեան պզտիկ տարբերութիւններով :

Միայն թէ Բերան հրապոյր մը ունի բաղդատմամբ ուրիշ թա-
ղերու , որոց ընակիչներուն ու չուհիներուն մեծադոյն փափաքն է
Բերայի մէջ անցընել Բարեկենդանը :

Կիները չաբաթ մը առաջ , Բերա կը վազեն , խոշոր մտահո-
գութիւն պատճառելով իրենց Բերացի աղգականներուն ու բարե-
կամներուն , իսկ էրիկ մարդիկ , չաբաթ իրիկուն վերջին ակնարկ
մըն ալ նետելով իրենց արդուղարդին՝ խանութին լանտլին գըր-
պանելով , երկու թիւ էքսպրէսով Բերա կը համին :

Բարեկենդանի համար խենդեցողները միայն կիները չեն ար-
դէն , հակառակ այդպէս ըսուելուն : Այրերը մանաւանդ հոգի կու
տան անոր , որ անդամ մըն ալ ծայրայեղօրէն գինովլալու առիթը
կ'ընծայէ :

Ահա թէ ի՞նչու ամէն մարդ գինով է այդ գիշեր, ջոջերէն սկսեալ մինչեւ էն յետին աղքատը:

Իսկիւտարէն Բերայի բարեկենդանին հեռադիտակով հետեւելը՝ դժուար նկատելով, պարոն մը՝ շաբաթ իրիկուն Բերա հասաւ, միտքը դնելով որ, տօնին վայելուչ բոլոր մեծարանքները ընէ բարեկենդան-հուրիին:

Սակայն l'homme propose et Dieu dispose, մարդու կը անանկ ուժով հարուած մը կ'ընդունի Բաքոսէն որ, չիտակ ճամբան ամբողջ չտեսած, հրաշալիօրէն Մորիէոսի գիւղը կ'իյնայ, քսանըջորս ժամէն արթննալու պայմանաւ:

Դժբաղդութիւնը հոն է որ յաջորդ օրը ամէն մարդ կը հարցնէ.

— Ի՞նչպէս, աղէկ դուարձացա՞ր:

— Հրաշալի՛, բարեկամ, հրաշալի, պիտի պատասխանէ անշուշտ:

— Պատեցա՞ր:

— Շարունակ:

— Պարահանդէս գացի՞ր:

— Մինչեւ լոյս, և այս անգամ երազին մէջ գուցէ, որով սըտախօսութիւնը քաւած պիտի ըլլայ մասամբ մը:

Շաբաթ իրիկուն Բերայի ոչ դիմակաւոր բազմութեան մէջ Թօփճեանը տեսանք, որ ձեռքերը գերմանական ձեռնոցներով պաշտպանած, վեր վար կը չափըփէր, հին Իսրայէլացիներուն ու արդի ժողովուրդներուն բարեկենդանի բաղդատական ուսումնասիրութիւնը ընելով, և աշխարհի տափակութիւններուն վրայ խորհելով միտքին մէջէն:

Քովինս բարեւելով կը հարցնէ,

— Ի՞նչ տարբերութիւն կը գտնէք գերմանական և մեր բարեկենդանին միջեւ:

— Օ՛հ... ահագին տարբերութիւն:

— Իրա՞ւ կ'ըսէք...

— Օ՛հ...:

— Որչա՞ր գոհ պիտի ըլլայինք եթէ ձեր հմտալից ոճով արդի ու հին բարեկենդանը բացատրէիք:

— Ճիշդ ատոր վրայ ես ալ մտածեցի կ'աւելցնէ Թօփճեանը:

Բաժնուած ատեննիս կը տեսնեմ որ իր դէմքը շողշողուն լոյսներու մէջ կը ճառագայթէ ներքին գոհունակութեամբ մը, գոհունակութիւն մը զոր ինքզինքնին եղական նկատող մարդիկը կ'ուսնեան ընդհանրապէս:

Սակայն Մալխասին ունեցած գոհունակութեան չի նմանիր այս: Մալխասինը ա՛լ անբուժելի հիւանդութիւն մը պարձած է,

որուն անունը անգամ լսած չպիտի ըլլայինք, եթէ ինքզինքը չգովէր ամէն յօդուածի մէջ, ու ամէն անգամ ալ չտեսնուած յաւակնոտութեամբ իր սխալներուն վրայ չսնդէր. սխալներ զորս չըջանաւարտ աշակերտներն անգամ չպիտի ընէին իրենց փրանս. թարգմանութեան մէջ:

Մալխասը դարուս մտաւորական յառաջդիմութեան ոգւոյն համաձայն կ'ընթանայ...:

Մէկը որ չի յաջողիր գրական բարձրութեան մէջ անուն մը չինել իրեն, կը ջանայ յետին աստիճանին մէջ այդ փառքին հասնիլ: Կամ շատ գէշ, կամ շատ բարձր, ահա սկզբունք մը, որուն կը հետեւին շատեր. վերջինին մէջ չյաջողելով, առաջինը կը նախընտրեն:

Դաշնակի դասաւորու մը ունէինք, որ անհոգութեամբ տակաւի մը երեւոյթը ստացած էր, շատ անգամ ինքզինքը գովելէ ետք կ'աւելցընէր.

— Եթէ գեղարուեստական պատմութեան մէջ անունս չարձանադրուի... ոսկորներս անհանգիստ պիտի ըլլան գերեզմանիս մէջ:

Իրաւ ալ Մալխասին պէս միակ փափաքն էր անունը արձանադրուած տեսնել գեղարուեստական պատմութեան էջերում:

Եւ կարծես թէ ամէն մարդ քիչ շատ այդ ակտէն վարակուած է. յօդուած կը գրեն անուն մը ունենալու համար, յուղարկաւորութեանց կ'երթան՝ միմիայն անուննին հռչակել տալու համար, եթէ ոչ գրական պատմութեանց էջերում, գէթ լրագրութեանց էջերուն մէջ: Շատեր միմիայն այդ միջոցով այսօր ծանօթ անձնաւորութիւններ դարձած են:

Երբեմն ալ, եթէ գրականութեամբ, կամ գեղարուեստի միջակութիւններով չյաջողին, կը տեսնես որ իրենց անձով ուշադրութիւն գրաւել կը ջանան: Մագերինին կամ մօրուքնին կ'երկնցնեն անս'նկ ճաշակով մը՝ որ ակամայ Հիւանդանոցին ապուշներուն հետ կը շփոթես:

Հապա կինե՛րը...:

Օհ, բնութիւնը շատ բարի եղած է անոնց նկատմամբ:

Եթէ կինը այսօր գրականութեան բարձունքին վրայ իր արձանը կանգնած տեսնել չուզէր, ինչպէս Թօլայիանը՝ որ կուզէ իր արձանը կանգնած տեսնել Քօնքօրտիայի աւերակներուն վրայ, եթէ կինը նկարիչ Այվազովսքի մը ըլլալ չբաղձար, եթէ Վէռտի մը ըլլալ չուզէր, պատճառը այն է որ առանց այդ տաղանդներուն ալ կը յաջողի համբաւաւոր ըլլալ միմիայն... իր արդուղարդովը:

Պոռտո գոյներով թուալէթ մը, երկնաբարձ գլխարկ մը շանժան փետուրներով՝ բաւական են կնոջ փառասիրութիւնը յագե-

ցնելու, որ մայթերուն վրայ ցուցադրելով արդուզարդը, իր բարեկամուհիին կը պարծենայ ըսելով.

— Տեսնաս ի՞նչ էֆէ կ'ընէր կոր հագուստս:

— Իրա՞ն:

— Ըհհ, ամէն մարդ ինծի կը նայէր...:

— Ահ...:

— Եկող ամիս եթէ յաջողիմ ամուսինէս դրամ առնել, դեռ լինով վարդագոյն օղոխշ մը պիտի դնել տամ գլխարկիս վրայ:

— Հրաշալի պիտի ըլլայ:

Կնոջ փառքը կը սկսի գլխարկէն ու կը վերջանայ կօշիկով, անկէ անդին... հո'գս...:

Հազուադիւս բացառութեամբ կ'ինքն դրականութեամբ կը հետաքրքրուին, թիչեր երաժշտութեան կ'աշխատին արուեստին սիրոյն համար, և նկարչութեամբ կ'ըղբաղին այնչափ որչափ պէտք է դարձարելու համար սայօն մը:

Կնոջ համբաւը թուալէգէն կախում ունի: Մեծ մասամբ, աղջիկներ արդուզարդով է որ կը յուսան դանել հարուստ ամուսին մը, վերջապէս իրենց բոլոր նպատակներուն, ու գեներթը իգական բոլոր փառասիրութեանց:

Ամուսնութեան ըսի ու կը յիշեմ Օր. Ռուզվէլթը, որուն ըստացած հարսանեկան նուէրներուն մէջէն ինծի երազել կու տան՝ ոչ թէ իր ազամանդակուռ մանեակները, կամ շափիւղայէ մատնիները, այլ կ'երազեմ սա թօնօ մը շողգամն ու քանի մը թօնօ ածուխը: Արդեօք ի՞նչ հիասթափում ունեցաւ Օրիորդը երբ ծրարին վերջին կապը քակեց:

Ածուխը կը վառեն, բայց թօնօ մը չողգամը...:

Կը մտածեմ կոր տակաւին:

Ն Ի Ն Ի

ԿԻՆԵՐԸ Ա. ՊՕԼՍՈՅ ՄԷՋ

Ծաղիկի 20երորդ թիւին մէջ, «Կիները Ա. Պօլսոյ մէջ» վերնագրով և Վարդուհի Մեռամեթնեան ստորագրութեամբ յօդուած մը կար, ուր Օր. յօդուածագիրը կը մատնանշէր Ա. Պօլսեցի Օրիորդներուն տգէտ և անուռ վիճակը, աւելցնելով նաեւ թէ նոյն խոլ ամօթի կարմիրներ կը նշմարուին մեր դէմքերուն վրայ, օտարնեւրու առջեւ Հայերէն չը կրնալ խօսելնուս համար: Կ'երեւայ թէ Օրիորդը յօդուած մը գրելու մարմաջէն լռնուած քանի մը սող

բաներ միտեր է իր քաղաքացիներուն նկատմամբ: Կը հակառակի նաև արդուզարդերու և կ'ըսէ թէ երեկոյթներու մէջ չէ կարելի զանազանել հարուստն ու միջակ դասակարգը, որոնք առ հասարակ պուպրիկներու նման հադուած չքուած կը սոնքան մեծածաւալ գլխարկներու տակ, առանց մտքի պաշար մ'ունենալու, (պարապ գլուխներով ըսել կ'ուզէ):

Օրիորդը իր Ա. Պօլսեցի սեռակիցներուն մտքի պաշարը կ'ուզէ իրենին նմանցնել: Չեմ ըսեր առ հասարակ ամէնքը, այլ իր սեռակիցներէն շատերը մտաւորապէս իրմէ շատ աւելի կարողութիւն ունին:

Չորսէն հինգ տարեկան մանուկներու կարգալ գրեկ սովորեցնելով, կ'երեւայ թէ համալսարան մը վարողի հովեր կ'առնէ այդ օրիորդը, որ արդուզարդերու դէմ կը խօսի, մինչդեռ ինքն է որ շրջագգեստ մը կարել տուած ատեն հազար ու մէկ սրտմաշութեանքներու կը բազխի, իր սեռակիցներուն մէջ մէկ հասիկ ըլլալու համար: Քանի որ արդուզարդերու կը հակառակի, թող գործնականապէս ինք օրինակ ըլլայ պարզասիրութեան:

Ներկայ դրովս ջրելով իր բոլոր գրուածքներուն ստուգութիւնը, կը փութամ արդար իրաւունքը պաշտպանել աշխուհի քաղաքացիներուս, խնդրելով միանգամայն այդ օրիորդէն որ ամէկ ետքը յօդուած մը ստորագրած ատեն, հաճի քիչ մը չափաւոր ըլլալ իր գիտողութիւններուն մէջ և դոնէ մասաիւ մը պոռչանցնել զանանք իր կենցաղին հետ:

Ա. Պօլլիս

ԵՂԻՍԱԲԵԹ ՔԵՐԷՍԵՃԵԱՆ

ՄԵՐ ԴԱԽԱՌԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Երկու թիւ եւս, ու Ծաղիկ կը բոլորէ իր առաջին վեցամեայն: Հիտեւաբար կը խնդրենք դաւաններու մեր ազնիւ բաժանորդներէն որ հաճին իրենց երկրորդ վեցամեայ բաժնեգինը ուղարկել մեզ ընդ հուպ, Օսմ. մանտաբօսթով, որպէս զի չարուհակենք Ծաղիկի առաքումը իրենց հասցէներուն:

Ինչպէս յայտնի է, Ծաղիկի բաժանորդագրութիւնը բացարձակապէս ԿԱՆԽԻԿ է, և ուրախ ենք որ մեր պատուական բաժանորդները, Ծաղիկի հրատարակութեան առաջին օրէն իսկ յարգեցին մեր այս պայմանը:

ՁԵՌԱԳՈՐԾԻ ԲԱԾԻՆԸ

ՍԱԼՕՆԻ ՍԵՂԱՆԻ ԳՈՐԳ

Առէք թանձր մետաքսեղէն մը, զոր օրինակ կահաւորման
կերպաս մը, որ միշտ աւելի թանձր է քան քաժիքան ու սաքինը:
Փղտակրի գոյնը՝ գեղեցկացնող և ազնիւ է:

Պոսըռոյին տափակ ասեղներով և չինական բոլորովին ճերմակ
մետաքսով բանուած է: Եղերքը մօզայի՛կ կոչուած ասեղներով լեց-
ուած է, ինչպէս կ'երեւայ պատկերին մէջ. այս մասը նոյն մետաք-
սէն նետուած ասեղնակէտերով բանեցէք: Այս ամէնը ագուցուած
է չինական ոսկեթելի թելերով, որ դեղին մետաքսով կը բանուի:

Անկիւնը գամուող ձուածեւը փառիյիէ է մետաքսէ նետուած
թելերով, և բանուած՝ ոսկեթելի ասեղնակէտերով:

Այս թելէ վանդակը լեցուած է ոսկեթելի նետուածքներով :
Պոստըռիին գլխաւոր զարդը , որ երկու Փանթէղի ծաղիկները կը
կազմէ , ցանուած է ոսկեթելէ շինուած կապասեղներով :

Եթէ ձեր կերպարը բարակ է , դայն կրկնեցէք թանձր մուշ-
լինով մը , այսպէսով պոստըռիին աւելի դիւրին ու աղուոր կ'ըլլայ :

ՍՕՅԻ ԽԻԻՏԱՎԷՐՏԵԱՆ

ԿԱՆԱՑԻ ԼՈՒՐԵՐ

ՏԻԿԻՆ ՊՍՊՈՅԵԱՆ , որ Ռուսահայոց մէջ մեծ համբաւ չա՛նած
էր իբրեւ կարող գերասանուհի , մեռաւ վերջերս : Իր անմուսաց
յիշատակը յարգող Վրացիները հոգեհանգիստ կատարել տուին
Թիֆլիզի եկեղեցիին մէջ , ի ներկայութեան բազմաթիւ դերասան-
ներու , գերասանուհիներու և ժողովրդային խումբն բազմութեան մը :

ՕՐ . ԵՒԳԵՆԷ՝ ՕՐՄԱՆԵԱՆ , Ա.Քին . Ս . Պատրիարք Հօր անդ-
րանիկ քայրը որ մէկ երկու շաբաթէ ի վեր հիւանդ անկողնոյ կը
ծառայէր և կը դարմանուէր Տօքթ . Վահրամ Էֆ . Թորդոմեանի
կողմէ , բաւական կազդուրուած է այժմ :

ՕՐ . ՆՈՒԱՐԴ ՄՈԼՏՈՎԱՔ , իբր անաքհօռ ջութակահար , դե-
ղեցիկ համբաւ մը կը վայելէ Բերայի մեր լաւագոյն շրջանակնե-
րուն մէջ : Փափաքելի էր որ , այս տաղանդաւոր օրիորդը մաս-
նակցէր այս տարի , Հիւանդանոցի ինպատ տրուելիք նուագա-
հանդէսին , որուն վաղուց յաջողութեանը մէջ շատ մեծ դեր մը
կրնայ ունենալ դեռատի արուեստագիտուհին , իր շնորհալի և
բարեացակամ մասնակցութեամբ :

ՏԻԿԻՆ ՍԻՄՈՆ , ԳԱՅՍԷՐԷԱՆ , երկուշաբթի օրուն Արեւելեան
ձեպընթացով Եւրոպա ուղեւորեցաւ իր ամուսնոյն Գայսէրլեան
էֆէնտիի հետ :

ՄԱՀ ԵՒ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ՏԻԿԻՆ ՏԻՐՈՒՅԻ Ս. ԱՐՁԵԱՆԻ

Յաւօք կը ծանուցանենք թէ մայրաքաղաքիս սեղանաւորական հրապարակին վրայ առաջնակարգ ու պատուաւոր դիրք մը գրաւող Ազն. Մանուկ էֆ. Արզեան դժբաղդութիւնն ունեցաւ կորսնցնելու իր ալեղարդ մայրը ՏԻԿԻՆ ՏԻՐՈՒՅԻ Ս. ԱՐՁԵԱՆ, որ հայ նահապետական կնոջ օրինակելի ախպար մը հանդիսացած էր, իր ո'րքան իմաստուն ու բարեպաշտ, նոյնքան համեստ ու առաքինի կենցաղով:

Յուզարկաւորութեան ախուր հանդէսը տեղի ունեցաւ նախընթաց կիրակի օր, Մաքրիգիւղի Ս. Աստուածածնայ եկեղեցին, ուր հաւաքուած էին հանգուցեալին ընտանեկան պարագաներէն զատ, ստուար թիւով յուզարկաւորներ, Պոլսոյ առեւտրական, սեղանաւորական, բժշկական, և այլ բաղմամբիւ դասակարգերէ, ամէնքն ալ համակիր և բարեկամ Արզեան բարեհամբաւ զերգաստանին:

Մեռելական արարողութեանց նախադահլեց Գեր. Տ. Գէորգ Սրբազան Երէցեան, իր շուրջն ունենալով Տ. Գարրիէլ և Տ. Մովսէս եպիսկոպոսները, բաղմամբիւ վարդապետներ ու քահանաներ: Արարողութիւններէն յետոյ, որոնք տեղի ունեցան նաև մասնակցութեամբ բաղմամբիւ դպիրներու, նախադահ Սրբազանը, ողբացեալ Տիկնոջ կեանքը պատկերացուց դամբանականի մը մէջ, յայտնելով թէ՝ իր ընթացքը արժանաւորապէս աւարտած կը մեկնի ալեղարդ Տիկին Տիրուհին, ու իր պարագաները ասոր մէջ պէտք է փնտռեն իրենց միեմթարութիւնը:

Դամբանականէն յետոյ դադարը դուրս հանուցաւ եկեղեցիէն հանդիսաւոր թափօրով, ու մարմինը ամփոփուեցաւ գիւղին աղդ. զերեզմանատունը ընտանեկան դամբարանին մէջ:

Ս. Յակոբայ Որբանոցին սաները, ի նշան երախտագիտութեան, սգակիր կը հետեւէին թափօրին, որուն առջեւէն կը տարուէին բաղմամբիւ ծաղկեպսակներ, աղգականներէ ու բարեկամներէ նուիրուած:

Ծաղիկի խմբադրութիւնը այս ախուր առթիւ իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ հանգուցեալ Տիկնոջ որդւոյն Ազն. Մանուկ էֆ. Արզեանի, և Տիւսիղեան ու Մանուկեան ընտանիքներուն, որոնք բաղմամբիւ ցաւակցական քառթեր և հեռագիրներ ալ ստացան թէ՝ մայրաքաղաքէս և թէ՝ դաւառներէն:

Անկարելի է որ ընտանիք մը առանց կարի մեքենայի մնայ, բայց էական կէտն է լաւ մեքենայ մը ունենալ, որովհետեւ լաւ մեքենայ մը անթիւ եւ անհամար ծառայութիւններ կը մատուցանէ, մինչդեռ գէշ տեսակէ մեքենայ մը անվերջ դժգոհութեանց եւ տաղտուկի աղբիւր մըն է:

Բոլոր աշխարհ գիտէ թէ՝

Ս Ի Ն Կ Է Ր

Հայթայթիչ ԿԱՅՍ. ՊԱՆԱՏԱՆ

The Singer Manufacturing Co

մեքենան լաւագոյնն է. սոյն մեքենան ամէնէն աւելի կատարելագործուածը, հաստատունը եւ դիւրագործածելին ըլլալուն՝ բոլոր վանդակ աշխարհի մէջ՝ ամէն ոք Սինկերի մեքենաները կը գնէ:

Ձեռքի, ոտքի, ու ոտքի եւ ձեռքի միանգամայն

մեքենաներ կը գտնուին:

ՍԻՆԿԵՐԻ մեքենաները կը ծախուին մի միայն Սինկեր Հեկերալթեմ Վաճառատանց մէջ՝

ԲԵՐՍ. { 1. Մեծ փողոց, Պօն Մառշէի դէմ, Թ. 343 եւ 343 կրկին.
2. Մեծ փողոց, Կալաթա Սէրայի Լիսէին դէմ.

ԿԱԼԱԹԱ. { 1. Սինկէր խան, Թիւնէլին ետեւը.
2. Գարաքէօյ, Թրամվէյին կայարանին դէմ.

ՊՈԼԻՍ { 1. Սուլթան Համամ, Թ. 2
2. Սուլթան Պէյաղիտ, Թրամվէյի կայարանին դէմ, Թ. 13

ՍԿԻՍԱՐ { 2արշը Պօյու, Թ. 120.

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐ

Դասերը եւ նորոգութիւնք ձրի.

Կատարեալ երաւիաւորութիւն:

Մասնաճիւղեր գաւառաց բոլոր քաղաքներուն մէջ:

Սինկերի Հնկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ Փողոց, Թ. 343 եւ 343 կրկին, Սարգիս Պէյ Տիւզօղլուի տունը:

5—50

Ս Ի Մ Ո Ն Գ Ա Բ Ա Մ Ա Ճ Ե Ա Ն

Բ Ա Ր Ե Կ Ի Ր Թ Ա Ղ Ջ Ի Կ

Պատկերազարդ Հնթերցարան Աղկանց Վարժարաններու համար

Յառաջարան-Նամակ Ռ. Յ. ՊէրՊէրեանէ

ԹԱՐԴՄ. ՅՐԱՆՍԵՐԷՆԷ

Գեղեցիկ նորութիւն մըն է աղջիկներու Հնթերցարանը՝ որ կը բովանդակէ շահեկան ընտիր խորհուրդներ ու խրատներ, իգական սեռի կրթութեան մասնաւոր խնամք տանող տեսուչներու եւ հայրերու նկատառման արժանի գործ մը:

Դին կիսալաթի 5 զրուշ, ամբողջ լաթակազմ 7 1/2 զրուշ, լաթակազմ ոսկեզօծ 10 զրուշ: Գաւառներէ յանձնարարութիւնք փութով կը կատարուին: Կեդրոնատեղի՝ Կ. Պոլիս, Հաճօրուլօ խան, Թիւ 24:

3—10

ՀՈԶԱԿԱԻՈՐ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ԽԱԶԻԿ ԺԱՄԿՈԶԵԱՆ

Պոլիս, Պանգե Գաբու, Պողաճաճիկն դիմ, Սթանպոլ խան
թիւ 4, 5, 6,

Մայրաքաղաքիս ատամնաբուժական դասին մէջ պատուաւոր
դիրք մը գրաւող Խաչիկ էֆ. Ժամկոչեան, այս անգամ Եւրոպայէն
ու Ամերիկայէն յատկապէս բերել տուած նոր դրութեամբ դործիք-
ներով և իրեն յատուկ եղող ճարտարութեամբ, առանց ոեւէ ցաւ
զգացնելու, ակնթարթի մէջ կր հանէ փտտած և ամէնէն դժուա-
րին ակոսները: Առջեւի փտտած ակոսները առանց հանելու ար-
մատներու վրայ կը դետեղէ բնականէն ինչաւ տարբերութիւն չու-
նեցող պտուտակաւոր ակոսներ. Բերնին ետեւի կողմը լեցուիլը
անկարելի եղող արմատներու վրայ, ոսկի կամ բլաթին քրուսոններ
կ'անցընէ: Նաեւ քառչուի, բլաթինի, ոսկիի վրայ շարուած ոկ-
ուաներ կը չինէ բնականին յար եւ նման:

Խաչիկ էֆ. Ժամկոչեանի սկզբունքն է

Պատուաւորութիւն, Ռուղամտութիւն և Մաքրութիւն ինչ որ ան-
հրաժեշտ պայմաններ են ատամնաբոյժի մը համար:

ԶԱՓԱԻՈՐ ԳԻՆ

Վկայեալ աղքատաց ճրի

23—50

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՆԳԱՐԱՆ

ՆՈՅՆԱԶՅՆ ԵՒ ՆՈՅՆԱՅՆԳ ԲՍՈՒԵՐՈՒ

Պ. Խ. ԹԷՐԶԵԱՆ

Այս նոր հրատարակութիւնը կարեւոր աղբակ մէ ամէն անոնց
որոնք ոտանաւոր բանաստեղծութիւններ գրելու հետամուտ են եւ
կը նեղուին յաճախ յանգերու սովէ: Դրգոյիլը, մաքուր տպագրու-
թեամբ եւ դեղեցիկ կազմով հրապարակ ելած է արդէն եւ կը
ծախուի 4 դահեկանի, ամէն գրավաճառաց քով:

2—10

Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ

Յ. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԹԷՅԻ ԽԱՌՆՈՒՐԴՆԵՐ

ՄԻՇՏ ԱԺԱՆ ՈՒ ԹԱՐՄ ԵՆ

ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ

ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ

ԸՆՏԻՐ, ԱԺԱՆ

ԵՒ

ՀՈՏԱԻԷՏ ԹԷՅԵՐ

Կ. Պոլիս, Պանգե Գաբու, Ճելալ-Պէյ խան, քիւ 10

23—50